

LUDWIG VON MISES

BÉREK
MUNKANÉLKÜLISÉG
ÉS INFLÁCIÓ

LUDWIG VON MISES

Bérek, munkanélküliség és infláció

Fordította: Táborszki Bálint

A gazdasági rendszerünk - a piacgazdaság avagy a kapitalizmus - a fogyasztók felsőbbrendűségének rendszere. A fogyasztó szuverén, és ahogyan egy népszerű szlogen mondja: „mindig igaza van.” Az üzletemberek a vásárlói igények kiszolgálására kényszerülnek, és termékeiket olyan áron kell eladniuk, amelyet a vásárlók képesek és készek megfizetni. Egy üzleti művelet akkor nyilvánvaló bukás, amikor az eladásból származó bevételek nem térítik meg az árucikk termelési költségeit. Így a vásárlók azzal, hogy egy bizonyos áron vásárolnak, úgyszintén meghatározzák a bérek tetőfokát, amelyeket mindazoknak fizetnek, akik részesei az iparnak.

1.

A BÉREKET VÉGSŐ SORON A FOGYASZTÓ FIZETI

Ebből következik tehát, hogy egy munkaadó nem fizethet többet egy munkavállalónak annál, mint amit az utóbbi munkája a vásárlóközönség ítélete szerint hozzáad az árucikkhez. (Ez az oka annak, hogy a filmsztár sokkal többet kap, mint a takarítónő.) Ha többet fizetne, nem nyerné vissza kiadásait a fogyasztóktól, veszteségeket szenvedne, és végül csődbe menne. A munkaadó a fogyasztók megbízottjaként cselekszik, amikor béreket fizet. A vásárlókon múlik, hogy megtörténik-e a bérek fizetése. Mivel az előállított termékek nagy részét olyan emberek vásárolják meg és fogyasztják, akik maguk is béreket és fizetéseket kapnak, nyilvánvaló, hogy jövedelmük

ELLENPROPAGANDA

A személyes és politikai szabadság tudástára

elköltése során a bérmunkások és a munkavállalók a legfőbb meghatározói a kompenzáció tetőpontjának, amit ők, és a hozzájuk hasonló dolgozók kapnak.

2.

MITŐL EMELKEDNEK A BÉREK

A vásárló nem a dolgozó erőfeszítéséért és küszködéséért fizet, és nem is az időért, amit a dolgozó a munkájába ölt. A termékért fizet. Minél jobbak az eszközök, amiket a munkás a munkája során használ, annál többet tud teljesíteni egy óra alatt, és következésképpen annál több a jutalma. Ami a béreket emeli, és ami javít a bérmunkás anyagi körülményein, az a technológiai felszerelés fejlesztése. A bérek azért magasabbak Amerikában, mint más országokban, mert nagyobb az egy fő dolgozóra eső befektetett tőke mennyisége, így a gyárak a leghatékonyabb eszközöket és gépeket használják. Amit amerikai életstílusnak neveznek, az annak a ténynek a következménye, hogy az Egyesült Államok kevesebb akadályt állított a megtakarítás és a tőkefelhalmozás elé, mint más nemzetek. Az Indiához hasonló országok gazdasági elmaradottsága pontosan abból a tényből fakad, hogy politikájuk meggátolja mind a hazai tőke felhalmozódását, mind a külföldi tőke befektetését. És mivel hiányzik a kellő tőke, az Indiai vállalatok nem tudnak megfelelő modern berendezést alkalmazni, a dolgozók pedig kevesebbet termelnek óránként, így csak olyan béreket tudnak megengedni, amelyek az amerikai bérekhez viszonyítva megdöbbentően alacsonyak.

Egyetlen módon emelhető a kereső tömegek életszínvonala, ez pedig a befektetett tőke mennyiségének a növelése. Minden egyéb módszer, legyen bármilyen népszerű, nem csupán hiábavaló, hanem valójában károsítja azokat, akiket állítólag segíteni próbál.

3.

MI OKOZ MUNKANÉLKÜLISÉGET

Az a fő kérdés, hogy lehet-e feljebb emelni minden dolgozni kívánó ember bérét annál a szintnél, mint amit a bérek elértek volna egy érintetlen munkaerőpiacon.

A közhiedelem az, hogy a bérkeresők életkörülményeinek javulása a szakszervezeteknek és a különféle politikai intézkedéseknek köszönhető. A szakszervezeteknek és a törvényhozásnak tudják be a bérek megemelkedését, a munkaidő rövidülését, a gyermekmunka eltűnését és számos egyéb változást. Ennek a vélekedésnek az elterjedése tette népszerűvé a szakszervezeteket, és ez felelős az elmúlt két évtized munkaügyi jogszabályaiért. Mivel az emberek úgy gondolják, hogy a szakszervezeteknek köszönhetik magas életszínvonalukat, megbocsátják a szakszervezeti erőszakot, kényszert és megfélemlítést, és könnyen fogadják a személyes szabadság csökkenését - ami a szakszervezeti tagság nélküli munkavállalók felbérletét megtiltó törvények velejárója. Felesleges a - hibásan - progresszívnek nevezett politika eltűnését várni mindaddig, amíg a szavazók tömegei ezekben a tévedésekben hisznek.

Ez a népszerű tévhit félremagyarázza a gazdasági realitás minden aspektusát. A munka határtermelékenységén múlik a legmagasabb bérszint, amelyen minden dolgozni akaró ember foglalkoztatható. Ha minden más tényező változatlan marad, minél több tőkét fektetnek be, annál nagyobbra emelkednek a bérek a szabad munkaerőpiacon - azaz a munkaerőpiacon, amelyet nem manipuláltak az államok és a szakszervezetek. Ezeken a piaci bérszinteken annyi embert alkalmazhat mindenki, aki dolgozókat kíván foglalkoztatni, amennyit csak kíván. Ezeken a piaci bérszinteken mindenki találhat állást, aki

csak szeretne. A szabad munkaerőpiacon a teljes foglalkoztatottságra törekvő hajlam érvényesül. Valójában az egyetlen ésszerű és sikeres teljes-foglalkoztatás-politika hagyni, hogy a szabadpiac határozza meg a bérszintek magasságát. Ha a béreket szakszervezeti nyomás és kényszer következtében vagy kormányrendelet által ennél magasabbra emelik, a munkaerő egy részét hosszútávú munkanélküliség sújtja.

4.

A KÉSZPÉNZMENNYISÉG NÖVELÉSE NEM HELYETTESÍTI A TŐKÉT

Ezt hevesen elutasítják a szakszervezeti vezetők, a politikusok, illetve az úgynevezett értelmiségi követők. Az ő csodaszerűk a munkanélküliség ellen a hitelexpanzió és az infláció, vagy amit szépítve „bőkezű pénzpolitikának” neveznek.

Mint ahogyan fentebb kifejtésre került, az teszi lehetővé az iparok technológiai felszerelésének további fejlesztését, hogy növekszik a korábban felgyülemlett, elérhető tőkeállomány mennyisége, növelve a munka határtermelékenységét és ebből kifolyólag a béreket. De a hitelexpanzió – történjen az újabb bankjegyek kibocsátásával vagy újabb bankszámlahitelek biztosításával - semmit nem ad a nemzet tőkevagyonához. Mindössze a termelés bővítéséhez rendelkezésre álló alaptőke megnövekedésének illúzióját teremti meg. Mivel olcsóbban tehetnek szert hitelre, az emberek - hibásan - úgy gondolják, hogy megnövekedett az ország vagyona, így lehetségessé váltak bizonyos eddig el nem végezhető tervek. Ezeknek a terveknek a kivitelezése fokozza a munkaerő és a nyersanyag iránti keresletet, ami megemeli a béreket és a termékárakat. Ezzel kezdetét veszi egy mesterséges fellendülés.

A fellendülés alatt a nominálbérek, amelyek a hitelexpanzió előtt a piac állapotához viszonyítva túl magasak voltak - és ebből következően munkanélküliséget idéztek elő - többé már nem túl magasak, a munkanélküliek pedig ismét találhatnak állást. Viszont ez kizárólag azért történik, mert emelkednek az árak a megváltozott pénzügyi és hitelezési állapotok miatt, vagy - ami ugyanaz, csak másképp kifejezve - csökken a pénzegység vásárlóereje. Így az ugyanakkora nominálbérek (azaz a pénzben kifejezett bérek) kevesebbet jelentenek reálbérekben (azaz a pénzegység által megvásárolható árucikkekben kifejezett bérekben). Az infláció úgy orvosolja a munkanélküliséget, hogy csökkenti a bérkereső reálbérét. De ilyenkor a szakszervezeti vezetők újabb béremelést követelnek, hogy lépést tartsanak a megnövekedett megélhetési költségekkel, és visszajutunk oda, ahonnan elindultunk: abba a helyzetbe, amikor a magas munkanélküliség már csak a további hitelexpanzióval előzhető meg.

Ez történt ebben az országban is, akárcsak számos másikon az elmúlt évek során. A szakszervezetek a kormányok támogatását élvezve olyan bérszintek elfogadására kényszerítették a vállalatokat, amelyek meghaladták a piaci szinteket, azaz azokat a bérszinteket, amiket a nyilvánosság kész volt megtéríteni a munkaadóknak termékeik megvásárlásával. Ez elkerülhetetlenül a munkanélküliség megnövekedésével járt volna, ha a kormány nem próbálta volna megakadályozni azt hitelexpanzióval, azaz inflációval. Az eredmény az áremelkedés, az újabb béremelési követelések és az ismételt hitelexpanzió volt, azaz röviden: elhúzódó infláció.

5.

AZ INFLÁCIÓ NEM TARTHAT A VÉGTELENSÉGIG

Végül a hatóságok megrémültek. Tudják, hogy az infláció nem tarthat a végtelenségig. Ha az ember nem vet véget időben a pénz és a pénzhelyettesítők kínálatának kártékony növelésének, a nemzet pénzrendszere teljesen összeomlik. A pénzegység vásárlóereje olyan mélyre zuhan, ami gyakorlatilag nullával egyenlő. Ez a történelem során újra és újra megtörtént, Amerikában a Kontinentális valutával 1781-ben, Franciaországban 1796-ban, Németországban 1923-ban. Sosem késő egy nemzetnek ráeszmélnie arra, hogy az infláció nem lehet életvitelszerű, és elengedhetetlen visszatérni a stabil pénzpolitikához.

Ennek a rövid cikknek nem célja azokkal a következményekkel foglalkozni, amelyekhez az inflációs intézkedések beszüntetése vezet. Kizárólag azt a tényt kell figyelembe vennünk, hogy a monetáris stabilitáshoz való visszatérés nem teremt krízist. Mindössze rávilágít a káros befektetésekre és egyéb hibákra, amelyeket az olcsó pénz illúziója miatt tévedésből követtek el. Az emberek észreveszik tévedéseiket és - mivel többé nem torzítja a képet az olcsó hitel fantomja - nekiállnak a termelési eszközök kínálatának valódi állapotához mérten újrarendezni a gazdasági tevékenységüket. Ez a fájdalmas, de elkerülhetetlen igazodás a válság.

6.

A SZAKSZERVEZETEK POLITIKÁJA

Egy kellemetlen mellékhatása annak, amikor megszabadulunk a délibáboktól és visszatérünk a valóság józan megítéléséhez, a bérek magasságával kapcsolatos. Az infláció alatt a szakszervezeti

bürokráciának szokásává vált folyamatosan béremeléseket követelni, a vállalatok pedig csekély ellenállás után behódoltak a követeléseiknek. Következésképp az akkori bérek túl magasak voltak a piac állapotához viszonyítva, és szemmel látható munkanélküliséget okoztak volna. A szüntelen infláció azonban hamar utolérte a megemelt béreket. Ekkor a szakszervezetek újabb béremelést követeltek, és így tovább.

7.

A VÁSÁRLÓERŐ-ÉRV

Nem számít, hogy a szakszervezetek és a csatlósai milyen igazolással próbálják alátámasztani a követeléseiket. Amikor arra kényszerítik a vállalkozókat, hogy az elvégzett munkáért többet fizessenek, mint amennyit a vásárlók hajlandóak megtéríteni a termékük megvásárlásával, a következmény mindig ugyanaz: növekvő munkanélküliség.

Jelenlegi helyzetünkben a szakszervezetek a vásárlóerő százszor megcáfolt érvével próbálnak előhozakodni. Kijelentik, hogy ha több pénzt teszünk a bérkeresők zsebébe - a bérek emelésével, a munkanélküli segélyek emelésével és új közmunkaprogramokkal - akkor lehetővé tesszük, hogy a munkás többet költsen. Ez stimulálja a vállalatokat, ami a recesszióból a bőségbe vezet a gazdaságot. Ez az a hamis, inflációpárti érv, amely az emberiséget papír bankjegyek nyomtatásával kívánja boldoggá tenni. Természetesen igaz, hogy ha megnövekszik a forgalomban levő közvetítőeszköz mennyisége, akkor azok, akik először kapják kézhez az új, hamis vagyont - legyenek ők munkások, gazdák, vagy bárki más - többet költenek. De pontosan ez a megnövekedett költségek az, ami elkerülhetetlenül kiváltja az összes termékek árának általános

megemelkedését, vagy - ami ugyanaz másképp kifejezve - csökkenti a pénzegység vásárlóerejét. Így a segítség, amit az infláció nyújtana a bérkeresőknek, csupán rövidtávú. Ha állandósítani akarná az ember, akkor újabb inflációs intézkedéseket kellene hoznia. Mindenki számára világos, hogy ez katasztrófába torkollna.

8.

A BÉREMELKEDÉS, MINT OLYAN, NEM INFLÁCIÓS

Sok ostobaságot mondanak ezekről a dolgokról. Néhányan kijelentik, hogy a béremelés "inflációs." De önmagában véve nem az. Semmi sem inflációs az infláción, azaz a forgalomban levő pénz- és hitelmennyiség növelésén kívül. Amit a szakszervezetek előidézhetnek azzal, hogy a piaci rátáknál magasabb bérszintek elfogadására kényszerítik a vállalkozókat, az nem infláció és nem a termékek magasabb ára, hanem munkanélküliség azoknak, akik nehezen találnak munkát. Az infláció az, amihez a kormány menekül, hogy megakadályozza a nagymértékű munkanélküliséget, amelyet a szakszervezetek béremelése máskülönben előidézne.

9.

A JELENKORI POLITIKA DILEMMÁJA

Súlyos dilemmával találja szembe magát ez az ország, akárcsak számos másik. Az igen népszerű követelések hatására feljebb emelték a béreket az akadályozatlan munkaerőpiac által meghatározott szintnél, ez pedig katasztrófális munkanélküliséget idézett volna elő, ha nem lépett volna közbe az inflációs hitelexpanzió. De ez az infláció nem pusztán ártalmas hatást gyakorol a társadalomra. Nem

folytatódhat a végtelenségig a teljes pénzügyi rendszer összeomlása nélkül.

A közvélemény, a hibás szakszervezeti tanok teljes befolyása alatt többé-kevésbé szimpatizál a szakszervezeti vezetők jelentős béremelési követeléseivel. A jelenlegi állapotokat tekintve a szakszervezeteknek hatalmában áll megadásra kényszeríteni a vállalkozókat. Sztrájkokat szervezhetnek a hatóságok beavatkozása nélkül, büntetlenül használhatnak erőszakot azok ellen, akik hajlandóak dolgozni. Tudatában vannak a tényeknek, hogy a bérek emelése megemeli a munkanélküliek számát. Az általuk javasolt egyetlen gyógyír a bőségesebb munkanélküli segély és a bőkezűbb hitelezés, azaz az infláció. A kormány, amely meghajol a megvezetett nyilvánosság akaratának és a következő választási kampányért aggódik, látszólag máris letérni készül a helyes monetáris politikához vezető útról. Így ismét elkötelezzük magunkat a pénzkínálat babrálásának káros módszerei mellett. Tovább haladunk az infláció útján, amely egyre gyorsabban taszítja mélybe a dollár vásárlóerejét. Hol van ennek a vége? Ez az a kérdés, amelyet a szakszervezeti vezető, Reuther úr és a többiek sosem tesznek fel.

Csak példátlan tudatlanság nevezheti az úgynevezett progresszívek ezen intézkedéseit „munkáspárti” intézkedéseknek. A bérkeresőknek - mint bármely másik polgárnak - alapvető érdeke a dollár vásárlóerejének megőrzése. Ha a szakszervezetnek köszönhetően a piaci ráta felé emelik a jövedelmét, igen hamar fel fogja fedezni, hogy az árak emelkedése nem csak azoktól az előnyöktől fosztja meg őt, amit remélt, hanem emellett felemészti a megtakarításait, a biztosítási kötvényeit és a nyugdíját. És még ennél is rosszabb, talán elveszíti a munkáját, és nem talál másikat.

10.

ŐSZINTÉTLENSÉG AZ INFLÁCIÓ ELLENI HARCBAN

Minden politikai párt és lobbicsoport azt hajtogatja, hogy ellenzi az inflációt. Ez alatt valójában azt értik, hogy nem szeretik az infláció elkerülhetetlen következményeit, azaz a megélhetési költségek emelkedését. Azonban kedvelnek minden politikai intézkedést, amely szükségszerűen megnöveli a forgalomban levő pénzkínálatot. Nem csupán a bőkezű pénzpolitikát támogatják, amely teret enged a szakszervezetek végtelen béremelési követeléseinek, hanem a kormányzati kiadások növelését és - ezzel egy időben - az adócsökkentéseket is.

A társadalmi osztályok érdeellentétének hibás, marxista doktrínája által megvezetett emberek úgy gondolják, hogy kizárólag a vagyonos osztályok érdekei állnak a szakszervezetek bérköveteléseivel szemben. A valóságban a bérkeresőknek épp annyira érdekében áll visszatérni a stabil valutához, mint bármelyik másik csoportnak vagy osztálynak.

Túlzás lenne azt állítani, hogy egyedül a szakszervezetek taktikája jelent veszélyt a monetáris stabilitásra és az ésszerű gazdaságpolitikára. A szervezett bérkeresők nem az egyetlen lobbicsoport, akiknek követeléseik veszélyeztetik pénzrendszerünk stabilitását. De az összes csoport közül ők bírnak a legnagyobb hatalommal és befolyással, ezért őket terheli az elsődleges felelősség.

11.

A SZILÁRD MONETÁRIS POLITIKA FONTOSSÁGA

A kapitalizmus példátlan mértékben megnövelte a bérkeresők életszínvonalát. Az átlagos amerikai család ma olyan javakat élvez,

amelyekről száz évvel ezelőtt a leggazdagabb nábobok álmodni sem mertek. Ez a jólét a megtakarítások és a tőkefelhalmozás következménye - az alaptőke nélkül, amely lehetővé tette, hogy a vállalatok gyakorlati használatba ültessék a tudományos és technológiai fejlődéseket, az amerikai munkás nem termelne többet és jobbat egy óra munkájával, mint az ázsiai kulik, nem keresne többet, mint ők, és hozzájuk hasonlóan nyomorogva élne az éhhalál peremén. Minden intézkedés - mint a jövedelmi és társasági adórendszerünk - amely a további tőkefelhalmozás meggátolására, vagy egyenesen a tőkefelélésre irányul, ebből következően munkásellenes és társadalomellenes.

Fontos megemlíteni egy végső megfigyelést a megtakarítás és a tőkefelhalmozás kérdéskörében. A kapitalizmus előidézte jólét tette lehetővé, hogy az átlagember megtakarítson, és szerény mértékben ő maga is tőkésé váljon. Az amerikai vállalkozások tőkéje jelentős mértékben a tömegek megtakarításainak köszönhető. Bérkeresők milliói rendelkeznek takarékbetétekkel, kötvényekkel és biztosításokkal. Ezek a követelések dollárban kifizethetők, és értékük a nemzet pénzének szilárdságán múlik. A dollár vásárlóerejének megőrzése ebből a szempontból a tömegek alapvető érdeke. E cél eléréséhez nem elég rányomtatni a bankjegyekre a "Bízunk Istenben" nemes mondást. A megfelelő politikai intézkedéseket kell alkalmazni hozzá.

Kedves olvasónk,

Bármennyire is fontosnak találjuk a szabadság üzenetét és annak elterjesztését Magyarországon, sajnos képtelenek vagyunk tartósan önerőből, a segítséged nélkül csinálni.

Kérjük, támogasd az oldalunkat egy egyszeri összeggel, vagy iratkozz fel egy havonta automatikusan ismétlődő támogatásra [ide kattintva](#).